

Ár 2015, föstudaginn 30. janúar, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **ENDURUPPTAKA máls nr. 8/2014:**

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni upphaflega 22. janúar 2014, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 16. janúar 2014. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 23. janúar 2014, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 26. febrúar 2014. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 27. febrúar 2014, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila. Úrskurður var kveðinn upp þann 27. maí 2014. Sóknaraðili fór fram á endurupptöku málsins með bréfi, dags. 16. júlí 2014 á þeim forsendum að úrskurður nefndarinnar hefði ranglega verið byggður á því að sóknaraðili hefði samþykkt skilmálabreytingu á skuldabréf það sem myndar grundvöll málsins. Varnaraðila var gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum við endurupptöku málsins, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 28. júlí 2014. Varnaraðili tilkynnti þann 12. ágúst 2014, að hann hefði engar athugasemdir við endurupptöku málsins. Nefndin ákvað að endurupptaka málið með vísan til 13. gr. samþykktu nefndarinnar.

Með bréfi nefndarinnar, dags. 14. október 2014, var varnaraðila gefinn kostur á að koma á framfæri frekari athugasemdum. Varnaraðili tilkynnti að hann hefði ekki frekari athugasemdir.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 30. janúar 2015.

II.

Málsatvik.

Þann 29. október 2007 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 4.800.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú yfirtekið réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili og B tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á skuldabréfinu. Sóknaraðili óskaði eftir undanþágu frá mati á greiðslugetu greiðanda. Tiltakið var að ábyrgðaraðili gæti óskað eftir undanþágu frá mati á greiðslugetu greiðanda, enda væri heildarábyrgðarfjárhæð ábyrgðaraðila vegna greiðanda gagnvart varnaraðila lægri en kr. 1.000.000 eða ábyrgðaraðili maki eða í sambúð með greiðanda. Sóknaraðili staðfesti að hafa kynnt sér efni upplýsingabæklings varnaraðila um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila.

Fyrir liggur skjal, sem prentað hefur verið út þann 29. október 2007, með yfirskriftinni „Forsendur greiðslumats“. A var tilgreind lántaki og maki hennar var B. Tiltekið var að þau ættu þrjú börn og eina bifreið. Fram kom að áætluð greiðslubyrði nýs láns væri kr. 66.262 á mánuði. Engar eignir voru tilgreindar. Þá kom fram að skuldir samtals eftir lántöku væru kr. 8.023.351. Útborguð mánaðarlaun lántaka voru kr. 198.697 og útborguð mánaðarlaun maka voru kr. 250.000. Þá fengu þau barnabætur að fjárhæð kr. 53.500 og meðlag með þremur börnum kr. 59.500. Tekjur á mánuði voru samtals kr. 561.697. Framfærslukostnaður var kr. 202.940 og rekstrarkostnaður bifreiða var kr. 35.000 en rekstrarkostnaður fasteigna var kr. 0. Heildarframfærslukostnaður á mánuði eftir lántöku var kr. 371.232.

Fyrir liggur skjal sem lántaki virðist hafa sent varnaraðila um forsendur greiðslumats. Fram kom að áhvílandi á húsinu væru um kr. 18.000.000. Greiðsla á mánuði væri rétt tæpar kr. 80.000. Tiltekið var að billinn yrði seldur, en keyptur yrði nýr bill en engin greiðslubyrði yrði af honum. Þá yrði annað mótörhjolið selt, greiðslubyrði myndi því lækka um kr. 14.000. Jafnframt yrði fellihýsið selt og greiðslubyrði myndi lækka um kr. 29.000. Þá hefðu hjónin nýlega skipt um vinnu og því lögju greiðsluseðlar síðustu þriggja mánaða ekki fyrir. Fram kom að lántaki fengi meðlag með þremur börnum, rétt tæpar kr. 60.000 á mánuði. Þá hefði hún fengið barnabætur u.þ.b. 160.000 á þriggja mánaða fresti. Tiltekið var að B væri með yfirdrátt sem næmi kr. 750.000 og lántaki væri með yfirdrátt sem næmi kr. 170.000. Þá væri B með lán sem sjö greiðslur væru eftir af, heildarupphæð kr. 116.665. Greiðslubyrði myndi lækka um kr. 19.000. Þá borgaði B meðlag með einu barni. Tekið var fram að hjónin væru með eftirfarandi vísaraðgreiðslur, B: Lasersjón kr. 12.167 og Púkinn kr. 5.045, A: Talvan kr. 6.590 og Elko kr. 8.100.

Þann 29. nóvember [svo] 2007 var skjalið „Niðurstöður greiðslu-mats“ undirritað. Lántaki var tilgreind A og maki hennar var B en börn voru þrjú. Samkvæmt greiðslumatinu voru útborguð mánaðarlaun lántaka kr. 198.697 og maka hennar kr. 250.000, aðrar tekjur voru kr. 113.000. Ráðstöfunartekjur samtals voru kr. 561.697. Áætlaður framfærslukostnaður var kr. 202.940, áætlaður framfærslukostnaður bifreiða var kr. 35.000 en áætlaður rekstrarkostnaður fasteigna og annar kostnaður var kr. 0. Áætluð greiðslugeta án tillits til skulda var kr. 323.757. Áætluð greiðslubyrði lána sem ekki yrðu greidd upp var kr. 67.030, áætluð greiðslubyrði væntanlegs láns var kr. 66.262 og öryggismörk í greiðslubyrði væntanlegra lána var kr. 0. Áætluð greiðslugeta að teknu tilliti til skulda var tilgreind kr. 190.466. Engar eignir voru tilgreindar í greiðslumatinu. Þá kom fram að skuldir sem ekki yrðu greiddar upp væru kr. 3.223.351, þar af væru vanskil kr. 0. Væntanlegt lán var kr. 4.800.000. Skuldir samtals voru kr. 8.023.351. Eignastaða var talin neikvæð um kr. 8.023.351. Tiltekið var að greiðslugeta teldist næg. Sóknaraðili, aðalskuldari og maki hennar staðfestu að hafa fengið afhent, kynnt sér og skilið þetta mat á greiðslugetu greiðanda og samþykktu það sem fullnægjandi fyrir sig. Þá hafði sóknaraðili einnig kynnt sér efni upplýsingabæklings varnaraðila um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila.

Þann 10. maí 2013 var skuldabréfið áritað um skilmálabreytingu. Samkvæmt árituninni var sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila og B felld niður með vísan til skilmálabreytingu á „meðfylgjandi skjali“ en fyrir liggur að samkvæmt þeirri skilmálabreytingu átti sóknaraðili að verða nýr aðalskuldari. Þá verður jafnframt lagt til grundvallar að sóknaraðili hafi ekki fallist á umrædda breytingu.

Þann 31. október 2013 fór lögmaður sóknaraðila þess á leit við varnaraðila að bankinn felldi úr gildi sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á framangreindu skuldabréfi. Varnaraðili kvað ábyrgðina gilda þann 4. nóvember 2013.

Sóknaraðili skaut málinu upphaflega til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 16. janúar 2014. Úrskurður var kveðinn upp þann 27. maí 2014 þar sem öllum kröfum sóknaraðila var hafnað.

Sóknaraðili fór fram á endurupptöku málsins með bréfi, dags. 16. júlí 2014. Fallist var á endurupptöku.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að felld verði úr gildi sjálfskuldarábyrgð hans á eftirstöðvum skuldabréfs nr. X. Til vara er þess krafist að ábyrgðarskuldbindingu sóknaraðila um sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi nr. X verði vikið til hliðar í heild.

Sóknaraðili telur að varnaraðili hafi ekki staðið við skyldur sínar samkvæmt samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001 og að fyrir hendi séu forsendur samkvæmt 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga til að víkja sjálfskuldarábyrgð hans til hliðar. Sóknaraðili telur að greiðslumat sem framkvæmt hafi verið í tengslum við lántökuna hafi verið haldið verulegum annmörkum. Sóknaraðili vísar til 3. gr. samkomulagsins. Telur sóknaraðili að sér hafi ekki verið kynnt greiðslumat aðalskuldarans með fullnægjandi hætti eða forsendur þess.

Sóknaraðili vísar til þess að greiðslumatið taki bæði til skuldara og sambúðarmaka hennar og þegar af þeirri ástæðu gefi greiðslumatið ranga mynd af greiðslugetu skuldarans. Í áður nefndu samkomulagi segi að meta skuli greiðslugetu „greiðanda“ en maki skuldara hafi ekki verið greiðandi og sé greiðslumatið hvað þetta varði í andstöðu við 3. gr. samkomulagsins. Í héraðsdómi nr. E-1562/2012, sem hafi verið efnislega staðfestur af Hæstarétti í máli nr. 376/2013, hafi dómurinn hafnað því sem ósönnuðu að venja væri fyrir því að telja tekjur sambýlismaka með tekjum lánsúmsækjanda við greiðslumöt.

Sóknaraðili telur að sér hafi ekki verið kynnt greiðslumatið með fullnægjandi hætti né heldur forsendur þess. Ekki hafi heldur verið gerð sérstök grein fyrir því að með láninu væri verið að endurgreiða önnur lán skuldarans eins og áskilið sé í 2. mgr. 4. gr. samkomulagsins.

Sóknaraðili vísar til þess að engar eignir séu skráðar í matið þrátt fyrir að þær hafi verið til staðar. Í greiðslumatinu séu eignir skráðar sem kr. 0 þrátt fyrir að aðalskuldari og maki hafi átt fasteign og farartæki (bifreið, mótórhjól og fellihýsi), á þessum tíma. Ekkert tillit hafi verið tekið til þessa í greiðslumati og megi ætla að þessir liðir hafi haft mikla þýðingu um útkomu þess. Greiðslumatið sé að þessu leyti beinlínis rangt um veigamiknið atriði. Í svarbréfi varnaraðila um þetta atriði segi að upplýsingar í greiðslumati um eignir hafi komið frá skuldara sjálfum og hafi verið á þann veg að þau hygðust selja eignir sínar. Hafi greiðslumatið grundvallast á því. Af þessu tilefni bendir sóknaraðili á að varnaraðili framkvæmi greiðslumatið og beri ábyrgð á því að þær upplýsingar sem þar komi fram séu réttar gagnvart ábyrgðarmanni.

Sóknaraðili bendir á að áætlaður rekstrarkostnaður fasteigna sé tilgreindur sem kr. 0 í greiðslumati. Augljóslega hafi lántakandi og maki þurft að greiða af húnæðisskuldbindingum eða leigugjald sem ekki sé tekið tillit til. Í svarbréfi varnaraðila komi fram að framfærslukostnaður hafi verið reiknaður sem kr. 202.940

en að framfærslukostnaður fyrir hjón með þrjú börn í ágúst 2007 hafi verið kr. 137.600. Því megi telja ljóst að gert hafi verið ráð fyrir húsnæðiskostnaði í tölum um framfærslukostnað. Þá segi jafnframt að þar sem greiðslumat hafi verið jákvætt er nemi kr. 190.465 á mánuði sé miðað við framfærslukostnað hjóna með þrjú börn á verðlagi ársins 2007 megi gera ráð fyrir að hluti af þeirri upphæð hefði einnig dugað upp í húsnæðiskostnað ef vantað hefði upp á. Sóknaraðili telur að ekki verði annað ráðið miðað við þessi svör varnaraðila en að honum þyki sitt eigið greiðslumat ruglingslegt. Getgátur bankans um það hvernig greiðslugeta aðalskuldarans hafi verið fengin út breyti því ekki að greiðslumatið sé ónákvæmt og byggji á röngum forsendum.

Vísar sóknaraðili til þess að engin sundurliðun sé gerð á milli tekna, gjalda né skuldbindinga skuldarans og maka hennar. Þannig séu útborgaðar tekjur lántakandans tilgreindar sem kr. 198.697 og barnabætur og meðlag (aðrar tekjur) telji kr. 130.000. Ekki komi fram hvort þessar tekjur tilheyri aðalskuldara eða maka. Það hafi því mikla þýðingu fyrir sóknaraðila að greiðslugeta aðalskuldara hafi verið tilgreind sérstaklega. Fram hafi komið að niðurstaða greiðslumatsins byggji á fjárhag aðalskuldara og maka sameiginlega. Hins vegar verði ekki séð að tekið hafi verið tillit til meðlagsútgjalda við framfærsluútreikning eða til frádráttar á meðlagstekjum en maki aðalskuldara greiði meðlag með einu barni. Framfærslukostnaður í greiðslumati miðist þannig við þrjú börn, en þau séu framfærsluskyld gagnvart fjórum börnum. Í svarbréfi varnaraðila vegna þessa segi að sundurliðun á tekjum og skuldum aðalskuldara og maka skipti ekki höfuðmáli enda sé verið að meta greiðslugetu þeirra sameiginlega og að greiðslumatið byggji á eignum og skuldum þeirra beggja. Þessu kveðst sóknaraðili ósammála, enda sé kveðið á um í áður nefndu samkomulagi að meta skuli greiðslugetu „greiðanda“ og hér sé einn aðalskuldari og makinn sé ekki aðili að skuldbindingunni. Framsetning og þær upplýsingar sem bankinn stilli upp í greiðslumatinu sé þannig ruglingsleg og beinlínis röng.

Að ofansögðu telur sóknaraðili ljóst að ómögulegt sé að átta sig á því hvernig þær upphæðir sem bankinn stilli fram í greiðslumati séu fengnar út. Þær fjárhæðir sem matið byggji á séu í besta falli ónákvæmar og forsendur þess rangar. Í ljósi ofangreindra annmarka telur sóknaraðili það vera ósanngjarnt og í andstöðu við góða viðskiptahætti að bera ábyrgðina fyrir sig og að henni beri að víkja til hliðar á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili telur í upphafi rétt að taka fram að samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi hvorki lagagildi né feli það í sér ófrávíkjanlegar formreglur sem sjálfkrafa hafi þær afleiðingar að ógilda beri ábyrgðaryfirlýsingu hafi samkomulaginu ekki verið fylgt til hlítar. Það er afstaða varnaraðila að meta þurfi allar aðstæður við lánveitingu, samning aðila og önnur atriði sem varpað geti ljósi á hvort ógilda beri ábyrgðaryfirlýsingu og þá í samræmi við 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga. Varnaraðili vísar til dóms Hæstaréttar í máli nr. 116/2010. Niðurstaða dómsins styrki afstöðu varnaraðila um að skoða þurfi atvik máls og aðstöðu málsaðila í hverju máli fyrir sig sérstaklega í ljósi áður nefndrar 36. gr. laga nr. 7/1936. Þá vísar varnaraðili jafnframt til úrskurðar úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki í máli nr. 10/2011.

Varnaraðili vísar til þess að í máli því sem hér sé til umfjöllunar liggja fyrir að greiðslumat hafi verið framkvæmt vegna lántöku skuldara. Greiðslumatið hafi verið jákvætt og gefið til kynna fullnægjandi greiðslugetu útgefanda skuldabréfsins. Samkvæmt áðurnefndu skuldabréfi hafi sóknaraðili ritað undir svohljóðandi yfirlýsingu: „Með undirritun sinni á skuldabréf þetta staðfesta sjálfskuldarábyrgðaraðilar að þeir hafa kynnt sér efni upplýsingabæklings FF um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila, en FF er aðili að samkomulagi fjármálafyrirtækja, stjórnvalda og Neytendasamtakanna um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.“ Samkvæmt þessu hafi sóknaraðili kynnt sér efni samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og upplýsingabækling um sjálfskuldarábyrgðir áður en hann hafi undirritað umrætt veðskuldabréf, sbr. 4. gr. samkomulagsins. Þá liggja fyrir að sóknaraðili hafi ritað undir niðurstöðu greiðslumatsins.

Með vísan til þess sem að framan er rakið telur varnaraðili að hann hafi í öllum atriðum farið að ákvæðum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001 við framangreinda lánveitingu.

Varnaraðili bendir á að í kvörtuninni séu gerðar athugasemdir við að greiðslumatið hafi bæði tekið til skuldara og sambúðarmaka hans. Af þessu tilefni tekur varnaraðili fram að framangreint fyrirkomulag hafi byggst á ótvíræðri venju sem byggji m.a. á því að finna út rekstrarkostnað fjölskyldu. Eins og sjáist á greiðslumati því sem liggja fyrir í málinu hafi áætlaður framfærslukostnaður verið miðaður við hjón með fjögur börn eða kr. 202.940, en vegna innsláttarvillu í greiðslumati standi hjón með þrjú börn. Fjárhæðin hafi jafnframt innihaldið áætlaðan rekstrarkostnað fasteignarinnar sem A, aðalskuldari og maki hennar hafi ætlað að festa kaup á. Samkvæmt neysluviðmiðum Ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna í ágúst 2007 hafi áætlaður framfærslukostnaður hjóna með fjögur börn verið kr. 156.300 á framangreindum tíma. Hefði greiðslumatið eingöngu tekið mið af skuldara sjálfum hefði áætlaður rekstrarkostnaður verið lægri eða kr. 109.700, enda hafi aðalskuldari eingöngu þrjú börn á sinni framfærslu. Þá verði ekki fallist á með sóknaraðila að dómur héraðsdóms í máli nr. E-1562/2012 hafi efnislega verið staðfestur með dómi Hæstaréttar í máli nr. 376/2013 og sé því fordæmisgefandi í málinu. Í dómi Hæstaréttar hafi ekki verið staðfest sú niðurstaða héraðsdóms að hafna því sem ósönnuðu að venja væri fyrir því að telja tekjur sambýlismaka með tekjum lánsúmsækjanda við greiðslumöt. Í dómnum hafi aðeins verið tekið fram að ætlast væri til þess að fjármálafyrirtæki gæti upplýst hvort einungis væri miðað við lántaka sjálfan eða hvort einnig miðað væri við maka hans eða sambúðarmaka þegar ráðstöfunartekjur og greiðslubyrði lána og framfærslukostnaður væru tíunduð. Af dómi Hæstaréttar verði þannig ekki séð að hann hafni framangreindri venju.

Varnaraðili mótmælir því sem ósönnuðu að sóknaraðila hafi ekki verið kynnt greiðslumatið með fullnægjandi hætti né heldur forsendur þess. Líkt og gögn málsins gefi til kynna hafi sóknaraðila verið kynnt greiðslumatið, sbr. undirritun sóknaraðila á sjálfu greiðslumatið. Þá beri þess að geta að ákvæði 3. mgr. 4. gr. um neikvætt greiðslumat, sé eina ákvæði samkomulagsins sem kveði á um það að ábyrgðarmaður verði að staðfesta með undirritun sinni að hann hafi kynnt sér niðurstöðu greiðslumats. Í öðrum tilvikum skuli tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumatsins sem gert hafi verið í þessu máli. Vísað sé til dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012.

Varnaraðili tekur fram að ákvæði 2. mgr. 4. gr. samkomulagsins kveði á um að sé ráðgert að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán skuldara hjá

fjármálafyrirtæki skuli ábyrgðarmaður staðfesta skriflega að honum hafi verið kynnt um þær ráðagerðir. Samkvæmt forsendum greiðslumatsins hafi átt að greiða niður tvö lán skuldara, annars vegar skuldabréf með uppgreiðsluverðmæti að fjárhæð kr. 1.149.782 og hins vegar skuldabréf með uppgreiðsluverðmæti að fjárhæð kr. 117.000, samtals kr. 1.266.782. Lánið sem nota hafi átt til að greiða framangreindar skuldir hafi hins vegar verið að fjárhæð kr. 4.800.000. Því hafi engin skylda hvílt á varnaraðila að kynna sóknaraðila framangreindar ráðagerðir.

Varnaraðili vísar til þess að ástæða þess að eignir hafi verið skráðar kr. 0 í greiðslumatið, þrátt fyrir að aðalskuldari og maki hafi átt fasteign, bíl, mótórhjól og fellihýsi á þessum tíma hafi verið að í upplýsingum er komið hafi frá aðalskuldara segi að upptaldar eignir sem þau eigi verði yfirteknar eða seldar. Í niðurstöðu greiðslumats sem sóknaraðili riti undir komi fram að upplýsingar um skuldir og fjárhagsstöðu greiðanda séu að hluta til frá honum sjálfum. Að því leyti séu forsendur mats á greiðslugetu hans og niðurstöður/ályktanir dregnar af þeim upplýsingum á ábyrgð lántakans.

Varnaraðili bendir á að til hafi staðið að eignir yrðu yfirteknar. Hafi aðalskuldari og maki hennar ekki enn fest kaup á annarri fasteign. Þegar greiðslumat sé framkvæmt í tengslum við lánveitingu til skuldara sé ávallt tekið mið af punktstöðu skuldara, þ.e.a.s. eigna- og skuldastöðu skuldara á þeim tímapunkti sem greiðslumat sé framkvæmt. Hefði greiðslumat það sem um sé deilt í máli þessu ekki tekið mið af því að umræddar eignir yrðu yfirteknar hefði staðið jákvæð tala í stað kr. 0 og eignastaða þeirra þar með orðið jákvæð. Greiðslumatið hefði því gefið betri mynd af fjárhag aðalskuldara og maka hennar, en raun hafi borið vitni. Að mati varnaraðila stóði það því ekki fyrir sóknaraðila að bera framangreint fyrir sig til stuðnings því að ógilda beri ábyrgð hans eða eftir atvikum víkja henni til hliðar.

Hvað varðar þá athugasemd sóknaraðila að áætlaður rekstrarkostnaður fasteigna hafi verið tilgreindur kr. 0 í greiðslumati vísar varnaraðili til þess að þó þessi kostnaður sé tilgreindur sem kr. 0 megi benda á að framfærslukostnaður sé reiknaður í greiðslumati kr. 202.940 á mánuði en framfærsluviðmið ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna fyrir hjón með þrjú börn í ágúst 2007 hafi verið kr. 137.600. Því megi telja ljóst að gert hafi verið ráð fyrir húsnæðiskostnaði í tölum um framfærslukostnað. Auk þess hafi greiðslumat verið jákvætt sem nemi kr. 190.465 á mánuði megi gera ráð fyrir að hluti af þeirri upphæð hafi einnig dugað upp í húsnæðiskostnað, hefði vantað upp á. Varnaraðili bendir einnig á að gert hafi verið ráð fyrir kr. 35.000 í rekstrarkostnað bifreiða þó að viðmið ráðgjafarstofu hafi verið kr. 26.900 og sé því gert ráð fyrir bifreið og rúmlega það.

Verði ekki fallist á framangreint telur varnaraðili rétt að ítreka að um suma kostnaðarliði í greiðslumati verði lánveitandi almennt að styðjast við upplýsingar lántaka sjálfs og sé vakin sérstök athygli á því í prentuðu eyðublaði fyrir greiðslumat. Varnaraðili vísar framangreindu til stuðnings til dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012.

Varnaraðili bendir á að í kvörtuninni séu jafnframt gerðar athugasemdir við að engin sundurliðun sé gerð á milli tekna, gjalda eða skuldbindinga skuldarans og maka hennar. Varnaraðili tekur fram af þessu tilefni að á þeim tíma sem umrætt greiðslumat hafi verið framkvæmt hafi engar reglur kveðið á um að ekki mætti framkvæma mat á greiðslugetu skuldara með þessum hætti. Þá komi fram í fylgiskjali með greiðslumatinu að framangreindar tekjur, þ.e. „aðrar tekjur“ tilheyri A, aðalskuldara lánsins.

Varnaraðili kveðst ekki fá betur séð en að greiðslumatið sem um ræði taki mið af því að aðalskuldari og maki hennar hafi verið framfærsluskyld gagnvart fjórum

börnum. Samkvæmt greiðslumatinu hafi verið áætlaður framfærslukostnaður kr. 202.940 á mánuði. Samkvæmt neysluviðmiði ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna frá ágúst 2007 hafi áætlaður framfærslukostnaður hjóna með fjögur börn verið kr. 156.300 á framangreindum tíma.

Með vísan til alls framangreinds telur varnaraðili sóknaraðila ekki hafa sýnt fram á að greiðslumatið sem um ræði hafi verið efnislega rangt. Þá fylgi kvörtuninni engin gögn til stuðnings framangreindum fullyrðingum. Varnaraðili mótmælir því öllum fullyrðingum sóknaraðila og vísar til niðurstöðu dóms Hæstaréttar í máli nr. 141/2012.

Varnaraðili vísar til þess að í 2. mgr. 3. gr. samkomulagsins sé kveðið á um hvernig meta skuli greiðslugetu greiðanda. Þar komi m.a. fram að við greiðslumat skuli taka tillit til neyslu og annarra fastra útgjalda áður en ráðstöfunarfé til greiðslu skuldbindinga sé reiknað út. Við áætlun á útgjöldum til neyslu skuli að lágmarki nota viðmiðun ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna eða Íbúðalánasjóðs. Greiðslumat á greiðslugetu A og maka hennar miðist við framangreind fyrirmæli. Þannig hafi áætlaður framfærslukostnaður þeirra verið miðaður við neysluviðmiðun ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna líkt og um hjón með fjögur börn hafi verið að ræða.

Varnaraðili telur ótrúverðuga þá fullyrðingu sóknaraðila að hann hafi ekki verið upplýstur um greiðslugetu A og maka hennar. Hafi sóknaraðili hagað gerðum sínum á þann hátt að skrifa undir greiðslumatið án þess að kynna sér það verði hann að bera hallann af því, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 669/2010. Sóknaraðila hafi enda verið í lófa lagið að láta ógert að rita nafn sitt án þess að afla nægilegrar vitneskju um greiðslugetu A og maka hennar. Þá liggi ekkert fyrir um að starfsmenn varnaraðila hafi beitt sóknaraðila þrýstingi til að aðhafast eitthvað sem hann hafi ekki verið fús til.

Framangreindu til viðbótar telur varnaraðili kröfu sóknaraðila um ógildingu framangreindrar ábyrgðaryfirlýsingar fallna niður vegna tómlætis af hans hálfu. Sóknaraðili hafi ritað undir áður nefnt skuldabréf 29. október 2007 og fyrst hafi verið gerðar athugasemdir við ábyrgðina með tölvubréfi lögmanns sóknaraðila, dags. 6. desember 2013, fyrir hans hönd eða rúnum sex árum eftir að sóknaraðili hafi gengist í umrædda ábyrgð. Varnaraðili telji í því sambandi rétt að áréttu að umrætt greiðslumat hafi verið kynnt sóknaraðila. Hafi sóknaraðili talið greiðslumatið efnislega rangt hafi hann haft allar forsendur til að koma að athugasemdum áður en hann ritaði undir matið. Varnaraðili vísar framangreindu til stuðnings til dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012.

Að öllu ofangreindu virtu og þegar framangreind atriði eru metin heildstætt telur varnaraðili að sóknaraðili hafi ekki sýnt fram á að fyrir hendi séu forsendur til að víkja til hliðar eða eftir atvikum ógilda ábyrgðarskuldbindingu hans á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dags. 1. nóvember 2001, er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarféлага sinna. FF var eitt þessara aðildarféлага og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Umrætt samkomulag tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Varnaraðili framkvæmdi mat á greiðslugetu útgefanda skuldabréfsins, A, sem kynnt var sóknaraðila.

Sóknaraðili byggir á því að framangreint greiðslumat byggir á tekjum maka lántaka til viðbótar við tekjur lántaka. Í 2. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er kveðið á um lágmarksskilyrði sem greiðslumat sem þarf að fullnægja. Samkvæmt ákvæðinu skal við greiðslumat taka tillit til neyslu og annarra fastra útgjalda áður en ráðstöfunarfé til greiðslu skuldbindinga er reiknað út. Við áætlun á útgjöldum til neyslu skal að lágmarki nota viðmiðun Ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna eða Íbúðalánasjóðs. Við áætlun á greiðslubyrði vegna yfirdráttarlána skal aldrei miða við lægri fjárhæð en sem nemur mánaðarlegum vöxtum og heildarútgjöldum af hámarksfjárhæð yfirdráttarláns. Við áætlun á greiðslubyrði vegna kreditkorta skal taka mið af mánaðarlegum vöxtum af hámarksúttekt.

Í samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er ekki kveðið á um að óheimilt sé að byggja á tekjum maka við framkvæmd greiðslumats. Virðist fremur við það miðað að þegar metnir eru möguleikar skuldara á að standa við skuldbindingar sínar, sé horft til heimilisins í heild sinni. Þrátt fyrir að hvort hjóna beri ábyrgð á þeim skuldbindingum sem á því hvíli, sbr. 67. gr. hjúskaparlaga nr. 31/1993 ber þeim m.a. skylda til að hjálpast að við að framfæra fjölskylduna með fjárframlögum og á annan hátt. Verður í ljósi þess og venju sem myndast hefur við gerð greiðslumata, sbr. t.d. að miðað er við framfærslukostnað heimilisins, ekki fallist á með sóknaraðila að varnaraðila hafi ekki verið heimilt að byggja greiðslumat á tekjum maka lántaka til viðbótar við tekjur lántaka. Er þeirri röksemd því hafnað og ekki fallist á að umrætt greiðslumat sé rangt og villandi um mikilvæg atriði að þessu leyti, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 18/2013.

Ekki verður fallist á túlkun og vísan sóknaraðila til dóms Hæstaréttar í máli nr. 376/2013, enda var í því máli innbyrðis ósamræmi í greiðslumati þar sem texti þess gerði ráð fyrir að tilgreindar væru „Ráðstöfunartekjur fjölskyldu“ en tilgreining á greiðslubyrði vegna skulda tók eingöngu til skulda lántaka. Þannig lá ekki fyrir hvort matið átti við hann einan eða fjölskyldu hans. Í máli þessu liggur fyrir að matið á við aðalskuldara og fjölskyldu hennar, sbr. skjölin „Forsendur greiðslumats“ og „Niðurstaða greiðslumats“. Þá hafa aðalskuldari og maki hennar staðfest með undirritun sinni á skjalið „Niðurstöður greiðslumats“ að hafa fengið afhent, kynnt sér og skilið greiðslumatið og samþykkt það sem fullnægjandi fyrir sig. Er því ljóst að greiðslumatið á við um þau bæði. Með vísan til þessa og lágmarksskilyrða 2. mgr. 3. gr. samkomulagsins er ekki skylt að sundurliða tekjur og gjöld aðalskuldara og maka hennar í greiðslumatinu.

Eins og rakið var að ofan skal við áætlun á útgjöldum til neyslu samkvæmt 2. mgr. 3. gr. samkomulagsins að lágmarki nota viðmiðun Ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna eða Íbúðalánasjóðs. Frá ágúst 2007 til ágúst 2008 var viðmiðunin kr. 137.600 fyrir hjón með 3 börn og kr. 156.300 fyrir hjón með fjögur börn. Samkvæmt því er ljóst að framfærslukostnaður var talsvert umfram lágmarkskröfur samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, enda var áætlaður framfærslukostnaður kr. 202.940 á mánuði.

Í ljósi framangreinds verður að telja að greiðslumat hafi farið fram og verið í samræmi við lágmarksskilyrði 3. gr. samkomulagsins. Verður því að hafna röksemdum sóknaraðila um að honum hafi ekki verið kynnt greiðslumat aðalskuldara með fullnægjandi hætti. Í þessu ljósi verður einnig að hafna röksemdum sóknaraðila um að ekki hafi verið gert ráð fyrir áætluðum rekstrarkostnaði fasteigna eða meðlagsgreiðslu maka sóknaraðila með einu barni, enda var framfærslukostnaður talsvert umfram lágmarkskröfur og afgangur aðalskuldara og maka hennar á mánuði töluverður, þ.e. kr. 190.465.

Ekki verður fallist á með sóknaraðila að varnaraðila hafi borið að kynna honum að ráðgert hafi verið að ráðstafa umræddu láni til endurgreiðslu á öðrum lánnum skuldara hjá fjármálafyrirtæki, sbr. 2. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Samkvæmt skjalinu „Forsendur greiðslumats“ var ráðgert að greiða upp lán nr. Y, uppgreiðsluverðmæti kr. 1.149.782, og Z, uppgreiðsluverðmæti kr. 117.000. Í ljósi þess var ekki ráðgert að verja meira en helmingi lánsfjár til endurgreiðslu á öðrum lánnum skuldara hjá fjármálafyrirtæki, sbr. 2. mgr. 4. gr. samkomulagsins, heldur einungis kr. 1.266.782 af kr. 4.800.000.

Ekki verður fallist á að það leiði til ógildingar sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga, að í greiðslumati séu eignir aðalskuldara tilgreindar kr. 0. Hefðu eignir, sem samkvæmt upplýsingum sem stöfuðu frá aðalskuldara átti að selja, verið tilgreindar í greiðslumati hefði niðurstaða greiðslumatsins orðið aðalskuldara hagstæðari. Fæst því ekki séð að orsakatengsl séu á milli þess að eignir voru tilgreindar kr. 0 í greiðslumati og ákvörðunar sóknaraðila um að gangast í ábyrgðina.

Í ljósi alls framangreinds og með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga, verður að telja sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X gilda og verður því að hafna öllum kröfum sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Öllum kröfum sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 30. janúar 2015.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason